

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
А288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.

ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

2. Конфлікт інтересів в адвокатській діяльності: про уникнення, види та заборони розповідь Валентин Лучковський. *Вища школа адвокатури ННАУ*. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/konflikt-interesiv-v-advokatskii-diialnosti-pro-uniknennia-vidi-ta-zaboroni-rozpovist-valentin-luckovskii>
3. Правила адвокатської етики: рішення Звітно-виборного з'їзду адвокатів України від 09.06.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17>
4. Хартія основних принципів європейської адвокатської професії від 25.11.2006 р. ІПС ЛІГА:ЗАКОН. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU06301>
5. РАУ надала роз'яснення щодо уникнення конфлікту інтересів при наданні допомоги клієнтам з різним процесуальним статусом. URL: <https://unba.org.ua/news/5047-rau-nadala-rozysnennya-shodo-uniknennya-konfliktu-interesiv-pri-nadanni-dopomogi-klientam-z-riznim-procesualnim-statusom.html>
6. Лучковський В. Конфлікт інтересів в адвокатській діяльності, уникнення, види та заборони. *ADVOKAT POST*. URL: <https://advokatpost.com/konflikt-interesiv-v-advokatskij-diialnosti-unykennia-vydy-ta-zaborony-advokat-valentyn-luchkovskij/>
7. Узагальнення дисциплінарної практики кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури щодо застосування дисциплінарного стягнення у вигляді позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю — Вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури. URL: <https://vkdka.org/18284-2/>

Науковий керівник: завідувач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України **Бакайнова Нана Мезенівна**

Долженко Ю. В.

студентка 1-го курсу магістратури
факультету адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМА ДОТРИМАННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ЕТИКИ У ЗМАГАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Судовий процес відбувається у змагальному форматі, у якому адвокат повинен максимально ефективно представити позицію свого клієнта. Проте, позиція захисту не може суперечити етичним стандартам. Межа між переконливістю у виступі адвоката та тиском є тонкою, але вкрай важливою для збереження справедливості судово-

го розгляду. Порушення цієї межі може призвести до втрати авторитету адвокатури, упередженого рішення суду, а наслідком для адвоката може бути притягнення його до дисциплінарної відповідальності.

Однією з ключових проблем сучасної правової системи є дотримання адвокатської етики у відносинах між адвокатами, суддями та іншими учасниками судового провадження. Захисник, виступаючи в інтересах клієнта, безпосередньо комунікує як із судом, так і зі стороною, яку представляє. У межах реалізації своїх професійних обов'язків, адвокат зобов'язаний дотримуватись положень Конституції України (зокрема, статті 59 та 131–2), Законів України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», «Про судоустрій і статус суддів» (ч. 3 ст. 10), а також інших нормативно-правових актів. Особливо важливим є дотримання положень Правил адвокатської етики, зокрема розділу IV (статті 42–45).

У процесі професійної діяльності адвокат має діяти, спираючись на засади незалежності, законності та виходити із пріоритету інтересів свого клієнта. Варто зазначити, що комунікація з підзахисним — це лише частина ширшого спектра професійної взаємодії. Як підкреслює О. З. Хотинська-Нор, взаємовідносини адвоката та суду мають ґрунтуватися на взаємній повазі та усвідомленні важливості кожної ролі у судовому процесі: «...такий режим судового засідання, за якого спілкування, реалізується під час судового процесу своїх прав, виконання обов'язків, здійснення будь-яких процесуальних дій відбувається в контексті усвідомлення ними значимості обов'язків один одного, соціальної ролі кожного з них» [1].

Згідно зі ст. 43 Правил адвокатської етики, адвокат має проявляти наполегливість і принциповість у процесі представництва інтересів клієнта, не допускаючи впливу з боку суду чи інших учасників процесу, що може суперечити його професійним обов'язкам. Його незалежність є недоторканою, а інтереси клієнта — абсолютним пріоритетом. Всі рішення адвокат повинен приймати, орієнтуючись виключно на правову доцільність і законні інтереси сторони, яку він представляє.

Взаємодія з іншими учасниками процесу, включаючи суддів, має відбуватись у коректній, стриманій формі. Адвокат зобов'язаний реагувати на неправомірні дії шляхом подання заяв, скарг, клопотань, водночас дотримуючись загальноприйнятих норм поведінки у суді. Так, у розділі IV Кодексу поведінки європейських адвокатів визначено, що адвокат повинен дотримуватись правил, встановлених у тому суді, де він здійснює представництво [2].

Крім того, адвокат повинен поважати принципи неупередженого судочинства та не залишати без реагування випадки порушення прав клієнта, прояви неповаги з боку суду або учасників процесу. У таких

випадках він має діяти відповідно до вимог чинного законодавства, а також регламентів РАУ та НААУ [2].

Заборонено вчиняти дії, які можуть порушити встановлений порядок судового засідання, наприклад, перебивати суддю, сперечатися з ним, посилатися на недостовірні або незаконно здобуті докази. Будь-який позапроцесуальний вплив на суд є неприпустимим. Також заборонено подавати завідомо неправдиву інформацію про обставини справи. Адвокат має утримуватись від неформального спілкування із суддями чи сторонами поза межами судового процесу та суворо дотримуватись норм, передбачених Кодексом суддівської етики [3].

Такі дії, як навмисне затягування процесу, розголошення дискредитуючої інформації про суддю чи інших учасників через ЗМІ чи інші канали, також забороняються. Винятком є лише ті випадки, коли розкриття такої інформації є необхідним для захисту законних інтересів адвоката, його клієнта чи інтересів адвокатури України [4].

На практиці, на жаль, трапляються порушення етичних стандартів з боку адвокатів. Для вирішення таких ситуацій передбачено можливість притягнення адвокатів до дисциплінарної відповідальності згідно з Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», рішеннями З'їзду адвокатів України, актами РАУ та НААУ. Так, у справі № 818/1718/17, Верховний Суд у складі Касаційного адміністративного суду надав таке тлумачення: «Порушенням правил адвокатської етики є, у тому числі, не лише дії чи бездіяльність, що призвели до настання конкретних негативних наслідків для особи внаслідок наявного конфлікту інтересів, а й сама ймовірність такого настання» [5].

Адвокат вважається невинуватим у порушенні Правил адвокатської етики до моменту, поки це не буде доведено у встановленому порядку — відповідним рішенням кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури або ВКДКА. У дисциплінарному провадженні діє принцип презумпції невинуватості.

Обов'язок доведення порушення лежить на особі, яка ініціює дисциплінарне провадження. У разі, якщо звернення базується виключно на припущеннях, має анонімний характер або не містить ознак дисциплінарного проступку, воно не може розглядатися як належний доказовий матеріал. Водночас недопустимим є використання права на подання скарг як інструменту тиску на адвоката у зв'язку з виконанням ним професійних обов'язків, оскільки така практика суперечить принципам незалежності адвокатської діяльності та підриває засади адвокатури.

Переконливий виступ — це аргументований, логічно вибудований виклад позиції, підкріплений доказами та правовими нормами. Тиск — це спроба вплинути на суд або сторону опонента шляхом психологічного, емоційного чи публічного впливу.

Наведемо приклад переконливого виступу: у справі про домашнє насильство адвокатка потерпілої, виступаючи в суді, навела дані медичних експертиз, свідчення очевидців та статистику щодо повторюваності насильства. Вона не вдавалась до оціночних суджень на адресу обвинуваченого, а зосередилась на фактах. У своїй промові вона емоційно, але в межах допустимого, закликала суд врахувати вразливість її клієнтки.

Інша ситуація ілюструє приклад тиску. Так, у резонансній кримінальній справі адвокат захисту під час дебатів почав звинувачувати суд у «заангажованості», погрожував зверненням до ЗМІ та міжнародних правозахисних інституцій у разі «несправедливого вироку». Такі дії вже не є переконанням, а прямим тиском, що суперечить принципу поваги до суду.

У підсумку слід зазначити, що етичні засади діяльності адвокатів чітко визначені низкою національних і міжнародних нормативних актів. Основна суть професійної взаємодії між адвокатом, судом та іншими учасниками процесу полягає у забезпеченні високого рівня правової культури, що дозволяє досягти об'єктивного, неупередженого та законного вирішення справи. Якщо всі учасники дотримуватимуться професійної етики, це стане запорукою справедливого судочинства.

Професійна етика є основою довіри до адвокатури та правосуддя загалом. Адвокат зобов'язаний бути переконливим, однак ця переконливість повинна базуватись на доказах, праві та повазі до процесу. Межа між допустимим впливом і тиском повинна чітко усвідомлюватись кожним правником. Дотримання етики — це не лише питання професійної гідності, але й гарантія справедливого судочинства.

Список використаної літератури

1. Хотинська-Нор О. З. Деонтологічні засади взаємодії адвоката та суду в процесі здійснення судочинства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2018 р. Серія ПРАВО. Випуск 51. Том 2. С. 163. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/712743.pdf>
2. Кодекс поведінки європейських адвокатів. Переклад здійснено Національною асоціацією адвокатів України. 2014 р. URL: [https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/inshi-dokumenty/kodeks_povedinky_yevropeyskykh_advokativ\(ukr\).pdf](https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/inshi-dokumenty/kodeks_povedinky_yevropeyskykh_advokativ(ukr).pdf)
3. Правила адвокатської етики, затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 09 червня 2017 р. (зі змінами від 15.02.2019 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text>
4. Кодекс суддівської етики, затверджений XI черговим з'їздом суддів України 22.02.2013 (в редакції від 18.09.2024) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13#Text>

5. Постанова Верховного суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 26 листопада 2020 року у справі № 818/1718/17.
URL: <https://reyestr.court.gov.ua>

Науковий керівник: доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент *Кіслиця Ірина Олександрівна*

Донець К. О.

студентка 4-го курсу факультету
адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

АДВОКАТСЬКА ТАЄМНИЦЯ: ПРАВОВІ ТА МОРАЛЬНІ АСПЕКТИ ЗБЕРЕЖЕННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ

Адвокатська таємниця є одним із фундаментальних принципів адвокатської діяльності, що гарантує довіру між адвокатом і клієнтом. Вона виступає не лише юридичною гарантією ефективного захисту прав, свобод та інтересів особи, але й моральним обов'язком адвоката. У сучасних умовах цифровізації, зростання інформаційних ризиків та суспільного запиту на прозорість постає питання балансу між правовими вимогами конфіденційності та етичними стандартами професії.

Інститут адвокатської таємниці посідає центральне місце у системі гарантій незалежності адвокатури та забезпечення права на справедливий суд. Правова природа цього явища поєднує норми законодавства, професійної етики та загальнолюдські моральні принципи. Відповідно до статті 22 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (далі — Закон) адвокатська таємниця — це будь-яка інформація, що стала відома адвокату, помічнику адвоката, стажисту адвоката, особі, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом, про клієнта, а також питання, з яких клієнт (особа, якій відмовлено в укладенні договору про надання правничої допомоги з передбачених цим Законом підстав) звертався до адвоката, адвокатського бюро, адвокатського об'єднання, зміст порад, консультацій, роз'яснень адвоката, складені ним документи, інформація, що зберігається на електронних носіях, та інші документи і відомості, одержані адвокатом під час здійснення адвокатської діяльності [1].

Питання збереження адвокатської таємниці завжди залишається актуальним. Незважаючи на чіткі правові гарантії, виникають складнощі, пов'язані з можливим тиском на адвоката, його помічника або

Бандурова В. С.

Етичні стандарти щодо адвоката: проблеми дотримання
та дисциплінарна практика 410

Баран А. С.

Професійна етика адвоката та медіатора: зміст
та співвідношення 414

Вареник В. О.

Адвокатська таємниця як основа професійної етики
та гарантія права на захист 418

Горовий В. С.

Професійна етика адвоката як моральний орієнтир сучасної
правової держави 420

Гаджисв А. М.

Софт скілс навички як складова професійної етики адвоката . . . 423

Гринюк К. О.

Етика адвоката в контексті відносин з клієнтом 426

Гудзюк Ю. Б.

Професійна етика адвоката у справах, пов'язаних
із корупцією 428

Джигирей В. В.

Етичні аспекти поведінки адвоката у судовому засіданні 432

Дмитрук Д. О.

Порушення принципу уникнення конфлікту інтересів
як підстава притягнення до дисциплінарної відповідальності . . . 436

Долженко Ю. В.

Проблема дотримання адвокатської етики у змагальному
процесі 439

Донець К. О.

Адвокатська таємниця: правові та моральні аспекти
збереження конфіденційності 443

Заборська К. А.

Ефективність адвокатської діяльності крізь призму довіри
клієнта та професійної етики 446

Загнітко А. В.

Конфлікт інтересів в адвокатській діяльності: етичні виклики
та шляхи їх подолання 449